

VOORTGANGS- BRIEFING

Experiment bijhouden van tijdelijk
verblijfsadressen

Maart 2025

Inleiding

Het ministerie van BZK is een experiment gestart om gemeenten een rol te geven bij het bijhouden van tijdelijke verblijfsadressen van niet-ingezetenen. In het experiment worden de colleges van B&W van vijf gemeenten aangewezen als bevoegd om de minister van BZK wijzigingen van tijdelijk verblijfsadressen van niet-ingezetenen door te geven. Het gaat om de colleges van B&W van de gemeenten Horst aan de Maas, Peel en Maas, Aalsmeer, Schiedam en Hollands Kroon. Door de inspanningen van deze gemeenten moet de kwaliteit van het tijdelijke verblijfsadres verbeteren – actueler en meer in lijn met de feitelijke situatie. Het experiment heeft daarnaast tot doel dat niet-ingezetenen beter gebruik kunnen maken van voorzieningen en beter aanspraak kunnen maken op hun rechten. In de meeste gevallen gaat het om arbeidsmigranten.

Het Aanjaagteam bescherming arbeidsmigranten heeft in 2020 aanbevelingen gedaan om de positie van arbeidsmigranten die in Nederland verblijven, te verbeteren. Een pijler daarbinnen is het verbeteren van de registratie: het registreren van tijdelijke verblijfsadressen in de RNI en opnemen van contactgegevens. Het experiment geeft uitvoering aan deze aanbeveling.

Evaluatie en monitoring

Het experiment heeft een doorlooptijd van vier jaar: van 1 oktober 2023 tot en met 1 oktober 2027. Gedurende deze periode wordt het experiment doorlopend gemonitord. Op basis van deze monitoring kan worden bepaald of een de nieuwe werkwijze uit het experiment permanent wordt verankerd in de Wet BRP.

Deze rapportage beschrijft de ervaringen van de vijf gemeenten met de uitvoering van het experiment tot nu toe.

De onderzoeksgegevens die in deze voortgangsbriefing worden gepresenteerd, zijn afgeleid van een vragenlijst. De vragenlijst is in september 2024 onder de vijf gemeenten verspreid en is door alle gemeenten ingevuld. Daarnaast heeft met iedere gemeente een verdiepend interview plaatsgevonden. De inzichten uit de interviews zijn eveneens in deze voortgangsbriefing verwerkt. Tot slot worden door de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens monitoringsdata aangeleverd, maar deze waren bij het publiceren van deze voortgangsbriefing nog niet volledig dekkend voor alle evaluatiecriteria. Daar waar data ontbreken om de vragen te beantwoorden, wordt dat in deze rapportage aangegeven.

Leeswijzer

Eerst wordt op hoofdlijnen een totaaloverzicht gegeven van de belangrijkste bevindingen over het verloop en de resultaten van het experiment. Daarna worden de onderzoeksvragen en onderliggende deelvragen gestructureerd langsgelopen. Aan het einde van ieder blokje volgt een beknopte beantwoording van de onderzoeksvraag die in dat blokje aan de orde wordt gesteld.

Stand van zaken – belangrijkste bevindingen

- Gemeenten zetten **diverse methoden** in om te bepalen welke tijdelijke verblijfsadressen ze willen controleren op juistheid. Denk bijvoorbeeld aan bestandsvergelijking aan de hand van een leegstandsregister en nachregister. Maar niet in alle gemeenten worden zulke registers bijgehouden. De effectiviteit van deze methoden wordt daarmee bepaald door de lokale context en regelgeving die de huisvesting van arbeidsmigranten bepalen.
- Een **huisbezoek** is een effectieve maar arbeidsintensieve manier om tijdelijke verblijfsadressen te controleren. Het huisbezoek geeft bovendien een kans om achter de voordeur te kijken. Hiermee komen misstanden, zoals overbewoning, ondermijning of illegaliteit, sneller aan het licht.
- De controle wijst uit dat de feitelijke bewoning in verreweg de meeste gevallen afwijkt van de registratie. Dit komt omdat het tijdelijk verblijfsadres een **vluchtig en onbetrouwbaar gegeven** is. Gemeenten verwachten daarom dat de meerderheid van alle tijdelijke verblijfsadressen die niet-ingezetenen hebben laten registreren niet kloppen.
- Als gevolg hiervan stellen gemeenten dat het bijhouden en actueel houden van het tijdelijk verblijfsadres een **haast onuitvoerbare taak** is. Het actueel houden kan in de ogen van gemeenten alleen slagen als niet-ingezetenen (zoals arbeidsmigranten) en werkgevers zelf ook actiever gaan bijdragen aan de registratie en als ze de gegevens continu en automatisch in hun burgerzakensysteem zouden kunnen inzien.
- De belangrijkste **knelpunten** waar gemeenten tegenaan lopen zijn het vele handwerk dat momenteel moet worden uitgevoerd bij het ontvangen en verwerken van de gegevens op de lijst met tijdelijke verblijfsadressen die ze ontvangen. Daarnaast stellen gemeenten dat ze nooit een volledig zicht op de niet-ingezetenen hebben zolang het wettelijk niet verplicht is om een (kloppend) tijdelijk verblijfsadres bij een RNI-loket op te geven.
- Ondanks de beperkingen zijn gemeenten positief gestemd over de **opbrengsten** van het experiment. De belangrijkste opbrengsten hebben betrekking op het ontwikkelen van een beter zicht op welke tijdelijke verblijfsadressen niet-ingezetenen (arbeidsmigranten) verblijven. Dit inzicht biedt de basis voor het ontwikkelen van breder beleid, bijvoorbeeld op gebied van huisvesting.
- Arbeidsmigranten worden als gevolg van het experiment intensiever en beter geïnformeerd over hun rechten en plichten. Er vinden meer inschrijvingen als ingezetene plaats, wat de basis vormt om aanspraak te maken op voorzieningen en toeslagen. Dit zou de **maatschappelijke positie** van arbeidsmigranten kunnen verbeteren.
- Maar het gevaar bestaat ook dat de positie van arbeidsmigranten op de korte termijn **verslechtert**, omdat de verbeterde informatiepositie over de verblijfssituatie van arbeidsmigranten ook voeding kan zijn voor lokaal beleid tegen verkamering of een voorkeursbeleid voor eigen bewoners.

Onderzoeksvragen

Hiernaast volgen drie onderzoeksvragen voor het experiment van het bijhouden van tijdelijke verblijfsadressen. De eerste vraag betreft een beschrijvende vraag om inzicht te verkrijgen in de verschillende werkwijzen bij gemeenten. Als tweede de onderzoeksvraag die antwoord geeft of de doelen van het experiment worden behaald. Tot slot wegen we de uitvoeringslasten op tegen de effecten/baten. De antwoorden op deze drie onderzoeksvragen vormen samen de conclusie van de evaluatie voor dit experiment.

De onderzoeksvragen zijn:

- ▶ Op welke wijze passen de colleges van B&W, als aangewezen bestuursorganen (abo), de nieuwe bevoegdheid tot opgave van tijdelijke verblijfsadressen toe? (**Werkwijze**)
- ▶ In hoeverre wordt de doelstelling van het experiment behaald? (**Doelstelling**). De doelstelling van het experiment is dat de doelmatigheid en doeltreffendheid van de opgave van gegevens over tijdelijk verblijfsadressen van niet-ingezetenen door de als abo aangewezen colleges verbeteren. De verwachting is dat de opgave van gegevens over het tijdelijk verblijfsadres door de als abo aangewezen colleges ertoe leidt dat er:
 - meer tijdelijk verblijfsadressen zullen worden geregistreerd
 - de kwaliteit van tijdelijk verblijfsadressen verbetert, doordat adresgegevens kunnen worden geactualiseerd door de aangewezen colleges
 - de positie van niet-ingezetenen (arbeidsmigranten) verbetert. Dat wil zeggen of zij gemakkelijker gebruik kunnen maken van voorzieningen en beter aanspraak kunnen maken op rechten.
- ▶ In hoeverre wegen de uitvoeringslasten op tegen de effecten/baten van het experiment? (**Afweging**)

Onderzoeksvraag 1

Op welke wijze passen de als abo aangewezen colleges de nieuwe bevoegdheid tot opgave van tijdelijke verblijfsadressen toe? (**Werkwijze**)

De eerste onderzoeksvraag bestaat uit twee deelvragen:

1. Hoe bepalen gemeenten welke tijdelijke verblijfsadressen ze gaan controleren? Welke instrumenten zetten gemeenten in? Welke (risico)indicatoren gebruiken ze daarvoor of welke afwegingen maken ze?
2. Welke methoden zijn het effectiefst?

Deelvraag 1 bestaat uit meerdere subonderdelen die afzonderlijk worden behandeld. Er wordt achtereenvolgens stilgestaan bij:

- a) Hoe bepalen gemeenten welke tijdelijke verblijfsadressen in aanmerking komen om gecontroleerd te worden op juistheid?
- b) Verdieping op de manier van systematische controle.
- c) Verdieping op de manier van controle naar aanleiding van een signaal.
- d) Verdieping op de manier van controle door huisbezoeken.

Hoe bepalen gemeenten welke tijdelijke verblijfsadressen in aanmerking komen om gecontroleerd te worden op juistheid?

Zoals hiervoor toegelicht valt de eerste deelvraag uiteen in een aantal subonderdelen, waaronder de vraag hoe gemeenten bepalen welke tijdelijke verblijfsadressen in aanmerking komen om gecontroleerd te worden op juistheid.

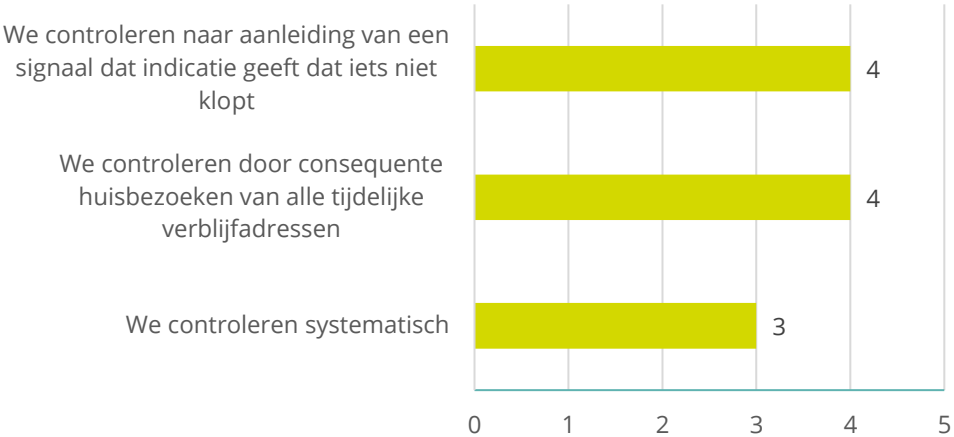
De antwoorden op de vraag staan in het rechter figuur weergegeven. De eerste antwoordcategorie gaat over controleren naar aanleiding van een signaal dat er iets niet klopt. Voorbeelden hiervan zijn: een medewerker die op basis van zijn kennis van de lokale situatie iets bijzonders constateert of opmerkelijk veel inschrijvingen op een tijdelijk verblijfsadres ziet. Vier gemeenten gebruiken deze methode.

De tweede antwoordcategorie betreft het controleren door consequente huisbezoeken van alle tijdelijke verblijfsadressen. Dit wordt door vier gemeenten toegepast.

De derde antwoordcategorie betreft het systematisch controleren. Hierbij gaat het bijvoorbeeld over het vergelijken van tijdelijke verblijfsadressen met andere gegevensbestanden. Deze methode wordt gebruikt door drie gemeenten.

Tot slot zijn er twee gemeenten die hebben aangegeven nog een andere methode te gebruiken die niet bij de antwoord categorieën stond, namelijk het controleren van tijdelijke verblijfsadressen indien een niet-ingezetene langer dan drie of vier maanden is ingeschreven.

Hoe bepaalt uw gemeente welke tijdelijke verblijfsadressen in aanmerking komen om gecontroleerd te worden op juistheid?
(Meerdere antwoorden mogelijk)

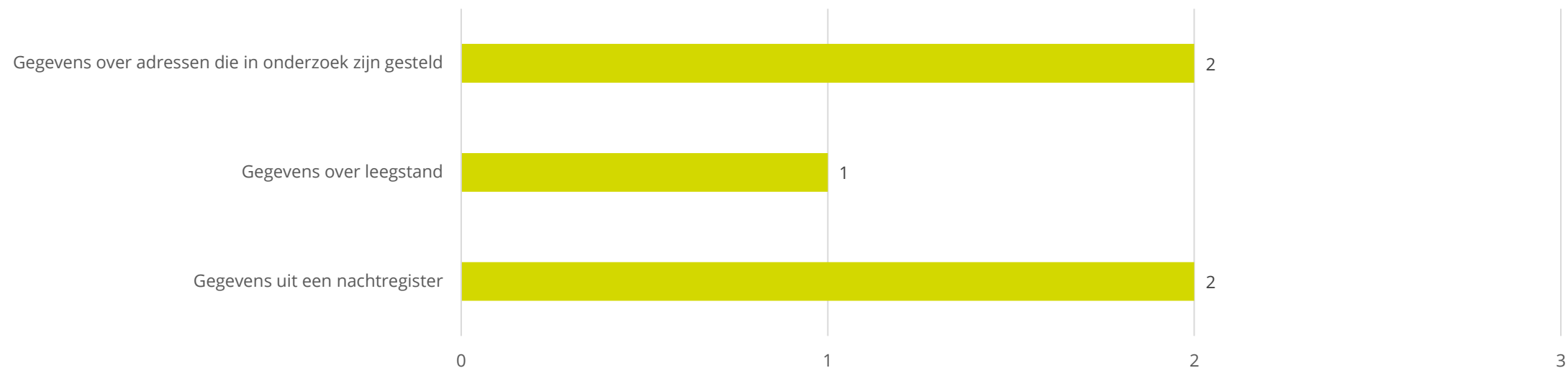

Systematische controle

De drie gemeenten die aangaven tijdelijke verblijfsadressen systematisch te controleren, door het vergelijken van de adressen met andere gegevens(bestanden), zijn vervolgens gevraagd om wat voor soort gegevens het gaat.

In de onderstaande grafiek staan de gegeven antwoorden met betrekking tot systematisch controleren. Schiedam gebruikt gegevens over adressen die in onderzoek zijn gesteld. Peel en Maas gebruikt gegevens uit een nachtregister. Horst aan de Maas gebruikt alle in de vragenlijst genoemde manieren van systematisch controleren.

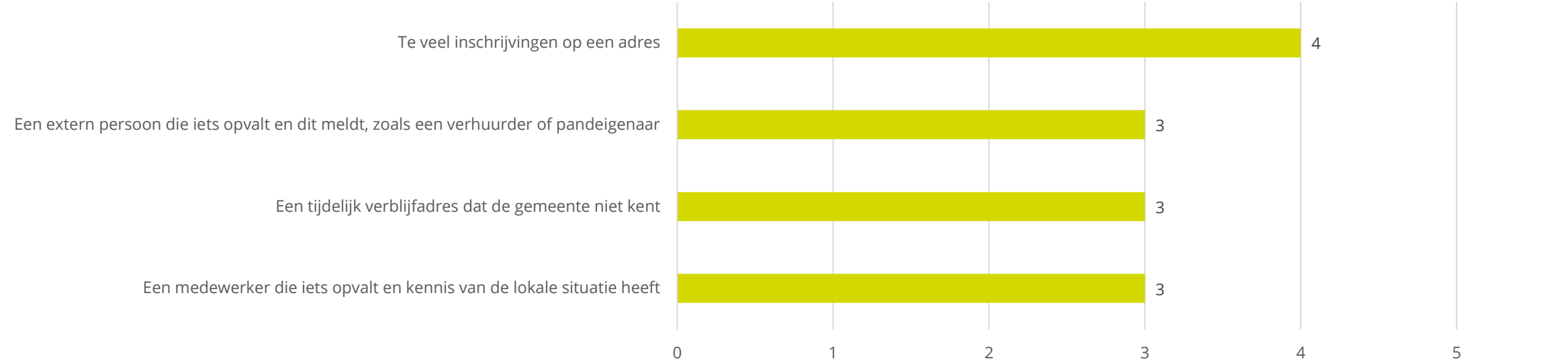
U hebt aangegeven systematisch te controleren door het vergelijken van tijdelijke verblijfsadressen met andere gegevens(bestanden). Om wat voor soort gegevens gaat dit?
(Meerdere antwoorden mogelijk)

Controle naar aanleiding van een signaal

De vier gemeenten die in een eerdere vraag aangaven adressen te controleren naar aanleiding van een signaal dat indicatie geeft dat iets niet klopt, kregen de vervolgvraag om wat voor soort signalen het gaat. Deze vier gemeenten geven aan dat te veel inschrijvingen op een adres voor hen een signaal is dat er iets niet klopt. Dat geeft aanleiding voor het controleren van een adres. Voor de andere hieronder genoemde signalen zijn er bij elk drie gemeenten die deze antwoordcategorie hebben gekozen. Tot slot zijn er twee gemeenten die ook op andere signalen letten. Zo letten Aalsmeer en Schiedam ook op niet-ingezetenen die langer dan 3 of 4 maanden als niet-ingezetene op een tijdelijk verblijfsadres staan ingeschreven. Horst aan de Maas geeft aan in de afrondende fase van het opschonen van de gegevens te zijn. Daarom hebben ze in vrijwel alle gevallen een signaal van te veel inschrijvingen op een adres gebruikt.

U hebt aangegeven adressen te controleren naar aanleiding van een signaal dat indicatie geeft dat iets niet klopt. Om wat voor soort signalen gaat het? (Meerdere antwoorden mogelijk)

Controle door huisbezoeken

Vier van de vijf gemeenten voeren als onderdeel van het experiment huisbezoeken uit. Alleen de gemeente Peel en Maas doet momenteel geen huisbezoeken door een gebrek aan capaciteit aan toezichthouders.

De overige gemeenten zijn van mening dat een huisbezoek het beste middel is om de bijhoudingstaak uit te voeren. Het is echter arbeidsintensief en niet mogelijk om alle tijdelijke verblijfsadressen van de lijst te controleren door middel van een huisbezoek. Daarom selecteren en filteren gemeenten aan de voorkant voordat ze bepalen waar ze op huisbezoek gaan. Gemeenten pakken dit verschillend aan:

- Schiedam kijkt naar de tijd dat een niet-ingezetene staat ingeschreven op een tijdelijk verblijfsadres. Als dat langer dan vier maanden is, dan komen ze in aanmerking voor een huisbezoek, vanuit de gedachte dat deze personen zich als ingezetene in de BRP dienen in te schrijven. Aalsmeer past dezelfde methodiek toe bij een inschrijfperiode langer dan drie maanden.
- Aalsmeer gebruikt daarnaast hoofdzakelijk het leegstandregister. Als er overeenkomsten zijn tussen de lijst met tijdelijke verblijfsadressen en het leegstandregister, is dat aanleiding om een huisbezoek te doen.
- Hollands Kroon kijkt specifiek naar adressen waar geen vergunning voor is afgegeven om er arbeidsmigranten te huisvesten.
- Horst aan de Maas werkt de lijst met tijdelijke verblijfsadressen van A tot Z af en kiest voor adressen die redelijk bij elkaar in de buurt liggen om op huisbezoek te gaan.

Voordat de gemeente op huisbezoek gaat, wordt er vooronderzoek gedaan welke informatie al over een adres bekend is. Dat betreft bijvoorbeeld eigendomsinformatie of informatie uit mogelijke eerdere of lopende onderzoeken.

Welke methoden zijn het effectiefst?

De resultaten uit de vragenlijst en de bevindingen uit de interviews laten zien dat de gemeenten verschillende methoden combineren om de juistheid van tijdelijke verblijfsadressen te controleren. Hierbij kan onderscheid worden gemaakt tussen:

- Methoden om te bepalen welke tijdelijke verblijfsadressen gemeenten gaan controleren (de methoden zijn: naar aanleiding van een signaal, systematisch of door consequente huisbezoeken). In de praktijk worden deze methoden door elkaar gebruikt. Zo zijn er gemeenten die zowel consequent huisbezoeken afleggen, maar voor de adreskeuze voor het huisbezoek een vergelijking maken met het leegstandregister of specifiek selecteren op (onbekende) niet, vergunde locaties.
- Instrumenten om de daadwerkelijke controle uit te voeren, zijn te onderscheiden naar: het sturen van een brief, bellen van de bewoners, verhuurder of werkgever of het afleggen van een huisbezoek. Al deze benaderingsvormen worden door gemeenten ingezet waarbij de overtuiging heerst dat het huisbezoek het meest effectief, maar ook het meest tijdrovend is. Het aanschrijven van adressen door middel van een brief kan sneller en op grotere schaal worden gedaan, maar gemeenten krijgen hier weinig reacties op. Horst aan de Maas schat dat op 1/3 van de verstuurde brieven reactie komt. Andere gemeenten houden dit niet bij, maar geven wel aan dat de respons-ratio laag is. Dit wordt vooral voor oude adressen op de lijst gedaan, bijvoorbeeld uit 2023, vanuit de gedachte: baat het niet, dan schaadt het niet. Het opbellen van bewoners, verhuurders of werkgevers kan ook een effectieve methode zijn om te bepalen of het tijdelijk verblijfsadres nog kloppend is. In veruit de meeste gevallen is een persoon alweer vertrokken, maar is het onbekend waarheen.

Samengevat, kan worden gesteld dat er geen eenduidig antwoord kan worden gegeven op wat de effectiefste methode is om tijdelijke verblijfsadressen te controleren. Dat komt omdat gemeenten van verschillende methoden gebruik maken en verschillende contexten kennen. Zo beschikken niet alle gemeenten over een leegstandregister of een nachtregister. Omgekeerd wordt de huisvesting in sommige gemeenten geregeld met een vergunningstelsel terwijl in andere gemeenten zulke vergunningen niet bestaan. Deze verschillende contexten zorgen ervoor dat iedere gemeente voor de eigen situatie kijkt naar de effectiefste methode. Voor Schiedam is dat bijvoorbeeld om alleen op huisbezoek te gaan als een niet-ingezetene langer dan vier maanden staat ingeschreven op een tijdelijk verblijfsadres. Hollands Kroon gaat vooral op zoek naar adressen waar geen vergunning voor is afgegeven.

Beantwoording onderzoeksvraag 1

Onderzoeksvraag 1:

Op welke wijze passen de gemeenten die deelnemen aan het experiment de nieuwe bevoegdheid tot opgave van tijdelijke verblijfsadressen toe?

Antwoord:

Gemeenten passen de nieuwe bevoegdheid om tijdelijke verblijfsadressen bij te houden verschillend toe. Ze ontvangen vele tijdelijke verblijfsadressen per maand. Het is niet haalbaar om al deze adressen op juistheid te controleren. Daarom gebruiken gemeenten methoden om te selecteren en filteren op adressen die ze willen controleren. Gemeenten zoeken de methoden die het beste passen bij hun lokale situatie. Zo zijn er gemeenten met vergunningenstelsels voor huisvesting van arbeidsmigranten. Die kijken voor controle specifiek naar adressen waar geen vergunning voor is afgegeven. Andere gemeenten hebben afspraken gemaakt met verhuurders, uitzendbureaus of werkgevers over de registratie van arbeidsmigranten. Die gemeenten zoeken in de lijst met alle tijdelijke verblijfsadressen naar nog onbekende locaties of verhuurders en uitzendbureaus die nog niet in beeld waren of waar geen afspraken mee bestaan. Daarnaast bestaan er verschillen in aanpak tussen meer landelijke gebieden, zoals Horst aan de Maas, Peel en Maas en Hollands Kroon, en stedelijke gebieden zoals Schiedam en Aalsmeer. Deze lokale verschillen zorgen ervoor dat er geen eenduidig antwoord kan worden geformuleerd op de vraag hoe de abo aangewezen colleges de nieuwe bevoegdheid uitvoeren.

Nadat de gemeenten hebben bepaald welke tijdelijke verblijfsadressen ze willen controleren, worden verschillende instrumenten toegepast om de controle daarna uit te voeren. Gemeenten sturen onder meer brieven, nemen telefonisch contact op of gaan op huisbezoek. Het afleggen van een huisbezoek is de effectiefste manier in de ogen van gemeenten om te controleren of een persoon nog op het tijdelijk adres verblijft. Maar dit is ook arbeidsintensief, zo wordt aangegeven. Brieven kunnen eenvoudiger en op grotere schaal worden uitgestuurd, maar kennen tegelijkertijd een lagere responsratio.

Onderzoeksvraag 2

In hoeverre wordt de doelstelling van het experiment behaald? **(Doelstelling)**

De doelstelling van het experiment is dat de opgave van gegevens over het tijdelijk verblijfsadres door de als abo aangewezen colleges ertoe leidt dat er: meer tijdelijk verblijfsadressen zullen worden geregistreerd; de kwaliteit van tijdelijk verblijfsadressen verbetert en de positie van niet-ingezetenen (arbeidsmigranten) verbetert.

De tweede onderzoeksvraag bestaat uit twee deelvragen:

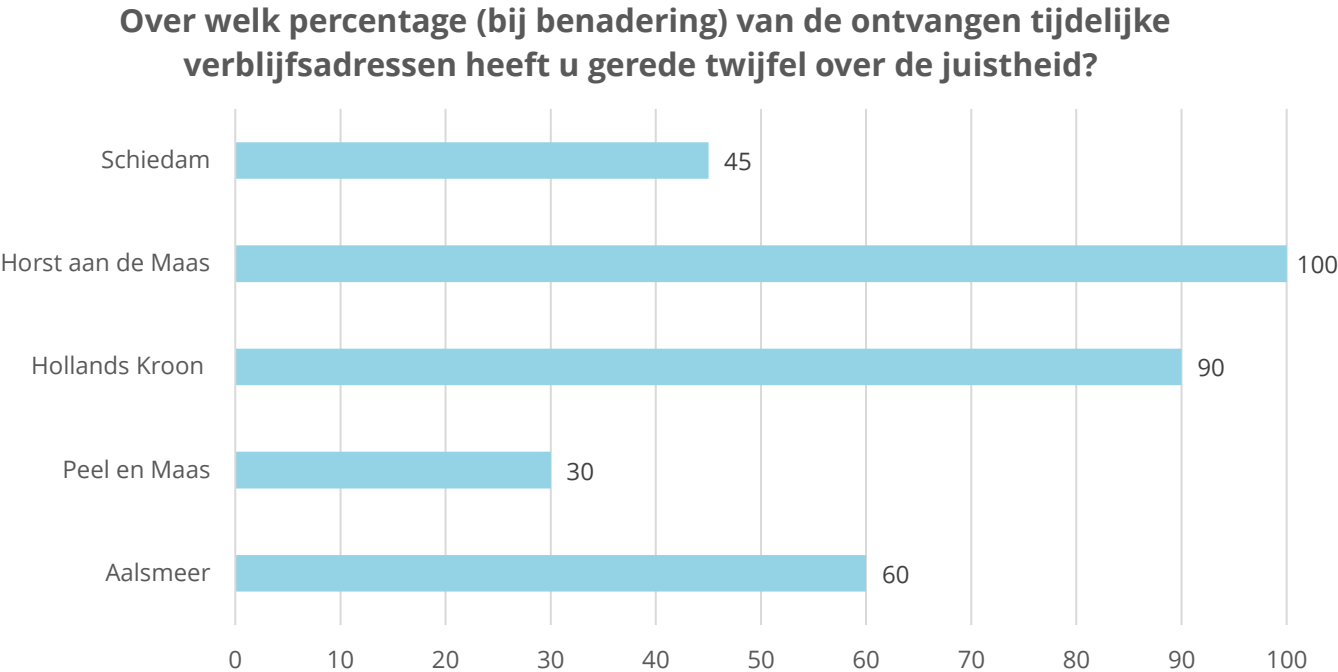
1. Hoeveel tijdelijke verblijfsadressen uit de RNI controleren gemeenten en tot hoeveel opgaven van wijzigingen leidt dit? Zijn er verbeteringen in de kwaliteit van de tijdelijke verblijfsadressen vastgesteld na de implementatie van het experiment?
2. Welke aanwijzingen zijn er tot nu toe dat het experiment met de registratie van tijdelijke verblijfsadressen van niet-ingezetenen bijdraagt aan maatschappelijke baten, zoals een verbetering van de positie van arbeidsmigranten en een betere toegang tot voorzieningen en rechten?

De eerste deelvraag bestaat uit meerdere subonderdelen die afzonderlijk worden behandeld. Er wordt achtereenvolgens stilgestaan bij:

- a. Hoeveel tijdelijke verblijfsadressen ontvangen gemeenten: het aantal niet-ingezetenen met een tijdelijk verblijfsadres per maand op peildatum
(Deze vraag kan op dit moment niet beantwoord worden vanwege het niet tijdig ontvangen van de noodzakelijke data)
- b. Gerede twijfel over juistheid van het tijdelijke verblijfsadres
- c. Hoeveel controles gemeenten doen
- d. Hoeveel opgaven van wijzigingen gemeenten doen (totaal en per type)
- e. Of er verbeteringen in de kwaliteit van de tijdelijk verblijfsadressen zijn vastgesteld

Gerede twijfel over juistheid van het tijdelijke verblijfsadres

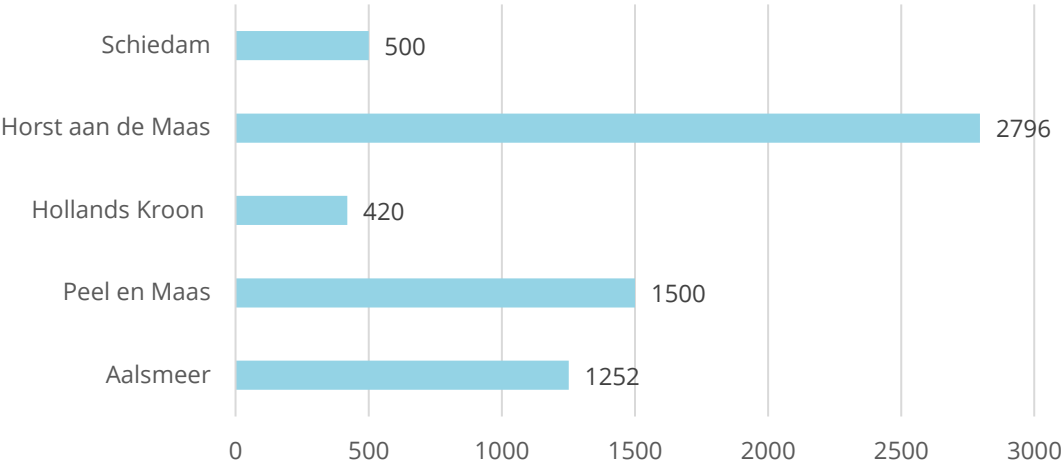
Elke maand ontvangen gemeenten van de Rijksdienst van Identiteitsgegevens (RvIG) een selectielijst met de actuele niet-ingezetenen met een tijdelijk verblijfsadres. De gemeenten hebben aangegeven bij welk deel van de ontvangen tijdelijke verblijfsadressen zij twijfel hebben, op een dusdanige wijze dat deze twijfel aanleiding geeft om de gegevens te controleren. Horst aan de Maas twijfelt over 100% van de ontvangen tijdelijk verblijfsadressen en Peel en Maas over 30% van de ontvangen adressen. De andere gemeenten vallen tussen Horst aan de Maas en Peel en Maas, zoals hieronder weergegeven in de grafiek.

Hoeveel controles gemeenten doen

Uiteindelijk vinden er controles plaats om de (on)juistheid van het tijdelijk verblijfsadres te bepalen. In de grafiek hiernaast is weergegeven hoeveel controles er (bij benadering) hebben plaatsgevonden in de periode vanaf 1 oktober 2023 (start van het experiment) tot 1 september 2024. Horst aan de Maas heeft de meeste controles uitgevoerd: 2796, gevolgd door 1500 controles door Peel en Maas. Gemeenten hebben bij deze vraag een benadering doorgegeven.

Hoeveel van de ontvangen tijdelijke verblijfsadressen is van 1 oktober 2023 (start experiment) tot 1 september 2024 door uw gemeente gecontroleerd?

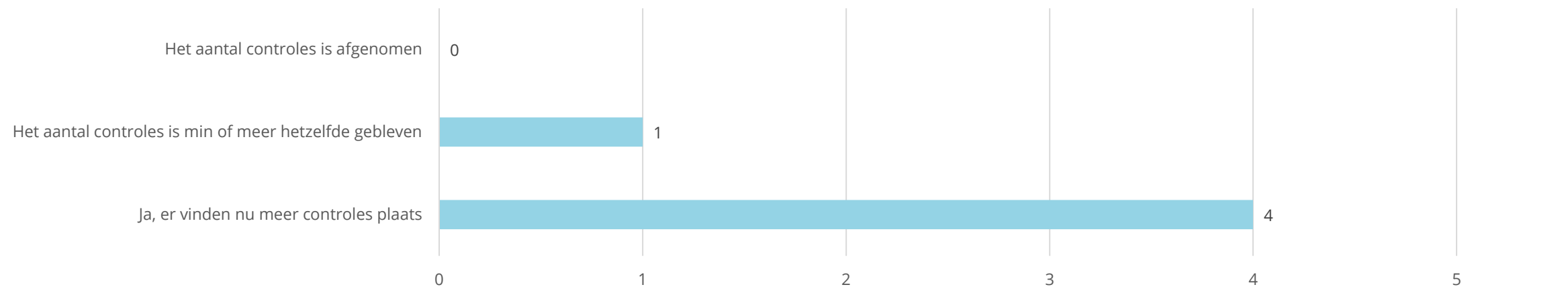

Aantal controles

De gemeenten zijn gevraagd of de ontvangst van de tijdelijke verblijfsadressen uit de RNI heeft geleid tot meer controles. Peel en Maas geeft aan dat het aantal controles min of meer gelijk is gebleven. Deze gemeente licht toe dat ze nog niet alle adressen controleren en de actuele nachtregisters gebruiken.

De andere gemeenten zien wel meer controles door het ontvangst van de tijdelijke verblijfsadressen. Een gemeente legt uit dat dit komt doordat ze de fte die gekoppeld is aan dit experiment inzetten voor de functie toezichthouder BRP/medewerker adreskwaliteit. Voorheen vonden huisbezoeken alleen plaats op aanvraag en werden uitgevoerd door een inhuurkracht. Twee andere gemeenten leggen uit dat er nu een beter beeld hebben waar niet-ingezetenen verblijven, waardoor meer controles worden gedaan.

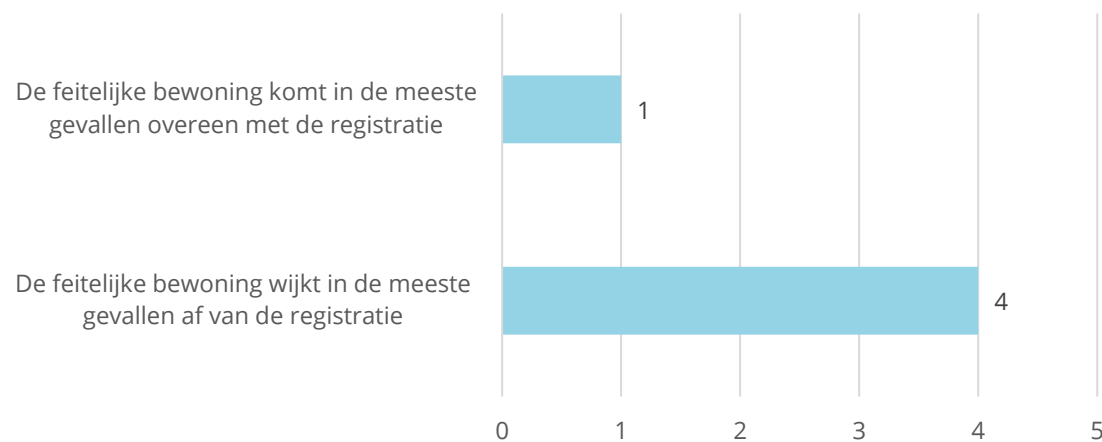
Bent u van mening dat de ontvangst van tijdelijke verblijfsadressen uit de RNI er binnen uw gemeente toe heeft geleid dat er vaker controles plaatsvinden?

Juistheid van het tijdelijk verblijfsadres

Vervolgens zijn gemeenten gevraagd in welke mate de tijdelijke verblijfsadressen kloppen. Er is een gemeente die ziet dat de feitelijke bewoning meestal overeenkomt met de registratie. De andere vier gemeenten zien dat de meeste adressen uit de RNI afwijken van de feitelijke bewoning.

**Van de tijdelijke verblijfsadressen die u controleert,
kunt u aangeven in welke mate de adressen uit de RNI
kloppen?**

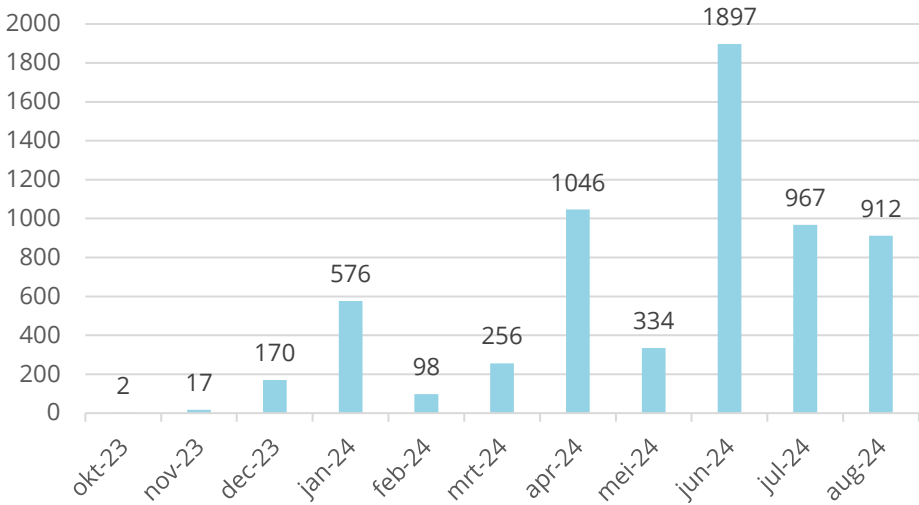
Hoeveel opgaven van wijzigingen gemeenten totaal doen

Gemeenten kunnen wijzigingen van tijdelijke verblijfsadressen doorgeven aan de Rijksdienst van Identiteitsgegevens (RvIG). Dit worden ‘opgaven van wijziging’ genoemd. Hiernaast zijn het totaal aantal doorgegeven wijzigingen per maand van alle gemeenten weergegeven. In juni zijn de meeste wijzigingen door gemeenten doorgegeven: 1897. Het aantal wijzigingen per maand kan fluctueren door verschillende redenen, bijvoorbeeld dat wijzigingen worden opgespaard en meerdere wijzigingen tegelijk worden doorgegeven.

Hieronder volgt een overzicht van het totaal aantal wijzigingen per gemeente in een jaar (oktober 2023 tot september 2024). In totaal zijn er 6275 wijzigingen doorgegeven.

	Aalsmeer	Horst aan de Maas	Peel en Maas	Schiedam	Hollands Kroon
Totaal aantal wijzigingen per gemeente	870	2000	1989	268	1148

Totaal aantal doorgegeven wijzigingen per maand van alle gemeenten

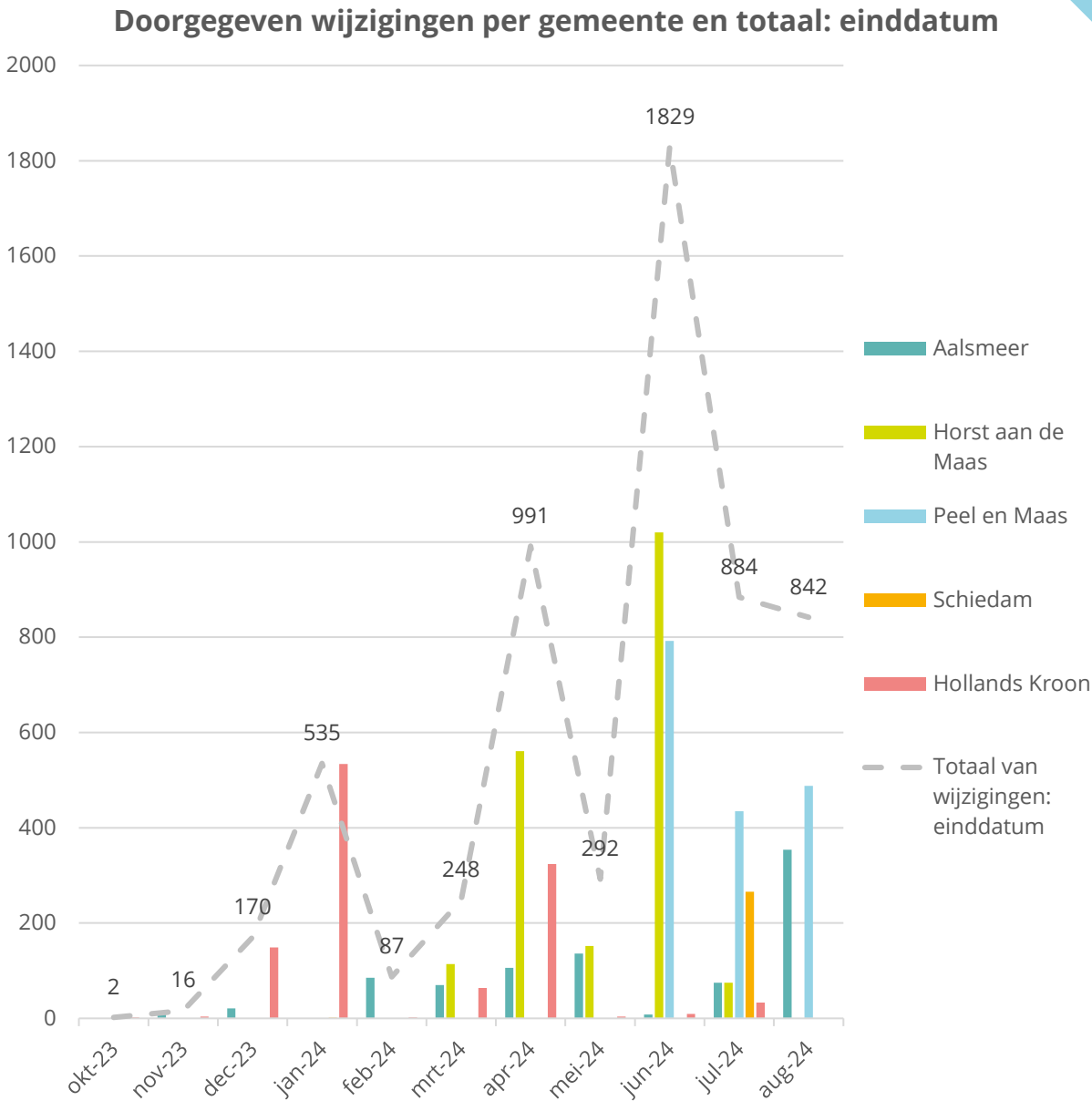
Hoeveel opgaven van wijzigingen gemeenten doen per type wijziging (1)

Gemeenten kunnen drie typen wijzigingen doorgeven aan RvIG. De typen zijn:

- Einddatum: dit betekent dat een gegeven in de RNI historisch wordt, omdat de niet-ingezetene niet meer op het adres verblijft en onbekend is waar de persoon nu verblijft.
- Nieuw tijdelijk verblijfsadres: dit betekent dat er een nieuw verblijfsadres bekend is van de niet-ingezetene. Het historische adres wordt aangepast naar het nieuwe adres.
- Eerste opname tijdelijk verblijfsadres: dit betekent dat er voorheen geen adres bekend was van de niet-ingezetene. De gemeente komt erachter waar de persoon verblijft en geeft het tijdelijk verblijfsadres door.

Einddatum

De meeste wijzigingen die door gemeenten aan de RvIG worden doorgegeven betreffen einddatums. In de grafiek hiernaast staat per gemeente per maand weergegeven hoeveel einddatums zijn doorgegeven. De grijze stippellijn laat het totaal aantal doorgegeven einddatums van de vijf gemeenten in die maand zien. In juni zijn de meeste einddatums doorgegeven: 1829.

Hoeveel opgaven van wijzigingen gemeenten doen per type wijziging (2)

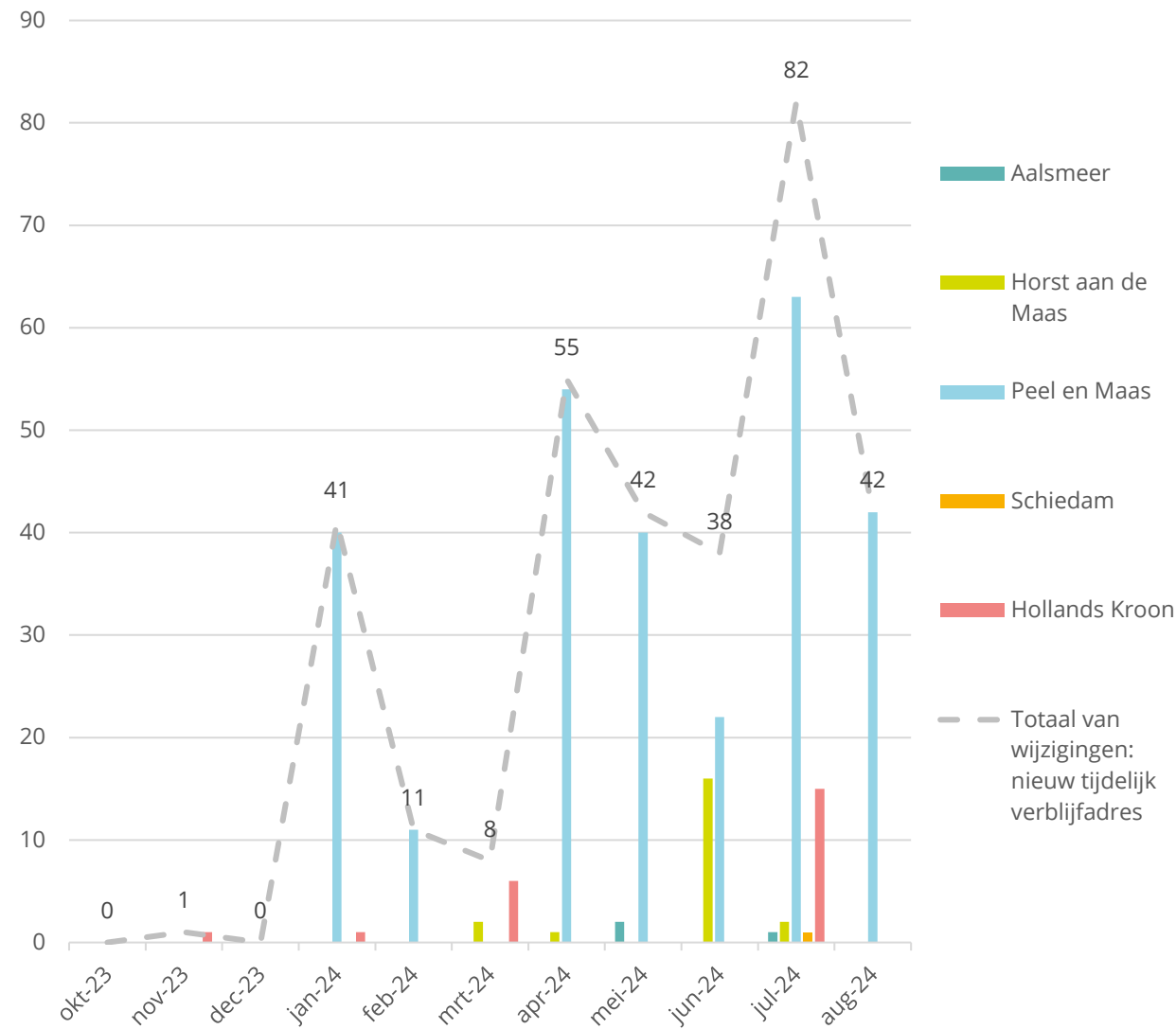
Nieuw tijdelijk verblijfsadres

In de grafiek hiernaast staan de doorgegeven nieuwe tijdelijke verblijfsadressen weergegeven. Uit de grafiek blijkt dat in juli de meeste nieuwe tijdelijke verblijfsadressen zijn doorgegeven. Daarnaast geeft de grafiek weer dat Peel en Maas de meeste nieuwe tijdelijke verblijfsadressen doorgeeft.

Eerste opname tijdelijk verblijfsadres

Enkel Horst aan de Maas en Peel en Maas hebben eerste opnamen van tijdelijke verblijfsadressen doorgegeven aan RvLG. Horst aan de Maas heeft in juni 30 en in augustus 27 eerste opnamen van tijdelijke verblijfsadres doorgegeven. Peel en Maas heeft in totaal twee keer een eerste opname van tijdelijk verblijfsadres doorgegeven. Vanwege de geringe aantallen eerste opnames wordt hier geen grafiek voor gepresenteerd.

Doorgegeven wijzigingen per gemeente en totaal: nieuw tijdelijk verblijfsadres

Verbeteringen in de kwaliteit van de tijdelijke verblijfsadressen

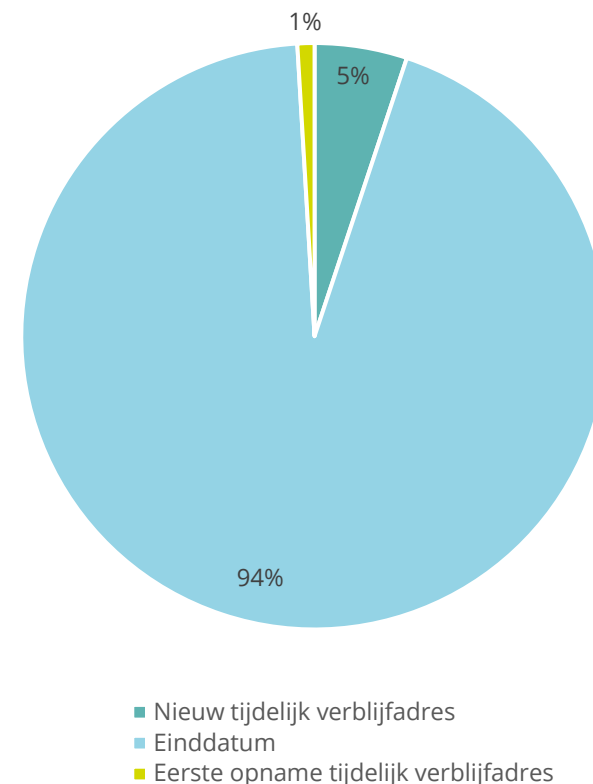
Er blijkt een duidelijke verbetering te zijn gerealiseerd in de kwaliteit van tijdelijke verblijfsadressen. Gemeenten hebben in de periode van oktober 2023 tot september 2024 een totaal van 6275 wijzigingen doorgegeven voor de Registratie Niet-Ingezetenen (RNI). Deze wijzigingen dragen bij aan het opschonen en verbeteren van de registratie.

De verbeteringen worden als volgt gespecificeerd:

- 94% (5896) van de wijzigingen bestond uit het doorgeven van een einddatum voor tijdelijke verblijfsadressen. Dit zorgt voor actuelere gegevens in de RNI en voorkomt dat verouderde gegevens in de administratie blijven staan.
- 5% (320 wijzigingen) betrof het toevoegen van nieuwe tijdelijke verblijfsadressen. Dit toont aan dat gemeenten ook nieuwe adressen registreren.
- 1% (59 wijzigingen) was gerelateerd aan de eerste opname van tijdelijke verblijfsadressen in de RNI.

Hiernaast staat de verdeling van deze wijzigingen grafisch weergegeven in de cirkeldiagram. Hieruit blijkt dat het opschonen van gegevens (door het toevoegen van einddatums) de grootste impact heeft gehad, terwijl ook het toevoegen van nieuwe adressen en eerste opnames hebben bijgedragen aan de verbetering van de registratiekwaliteit. In het geheel van het totaal aantal tijdelijke verblijfsadressen die in de RNI staan geregistreerd, gaat het om een klein aandeel. Hier wordt later in deze rapportage nader op ingezoomd.

Totaal aantal opgaven van wijzigingen
uitgesplits per type wijziging

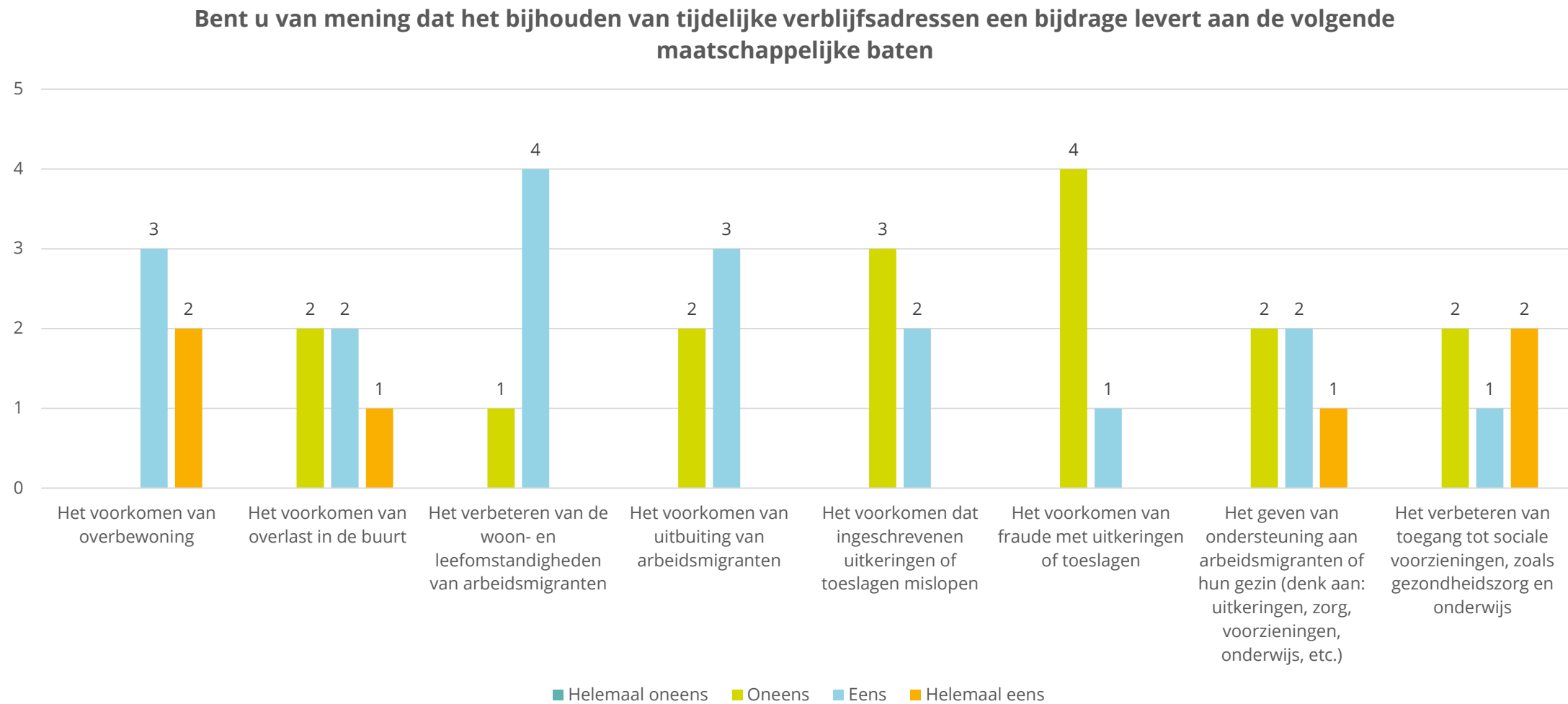
Maatschappelijke baten

Gemeenten zijn gevraagd of het bijhouden van tijdelijke verblijfsadressen bijdraagt aan verschillende maatschappelijke baten. Op de volgende pagina staan de antwoorden weergegeven in de grafiek. Hieronder volgt eerst een samenvatting:

- In de eerste plaats is gevraagd of het bijhouden van tijdelijke verblijfsadressen bijdraagt aan het voorkomen van overbewoning. Alle gemeenten vinden dat de bijhoudingstaak bijdraagt aan voorkomen van overbewoning. Twee gemeenten zijn het helemaal eens en drie gemeenten eens.
- De opvattingen zijn meer verdeeld over de bijdrage van het experiment aan het voorkomen van overlast in de buurt. Twee gemeenten zijn van mening dat het experiment hier *niet* aan bijdraagt. Drie gemeenten vinden dit wel (antwoorden: eens of helemaal eens).
- Een gemeente is van mening dat het bijhouden van tijdelijke verblijfsadressen *niet* bijdraagt aan het verbeteren van de woon- en leefomstandigheden van arbeidsmigranten. Vier gemeenten vinden dat het experiment wel de woon- en leefomstandigheden verbetert.
- Twee gemeenten vinden dat het bijhouden van tijdelijke verblijfsadressen *niet* bijdraagt aan het voorkomen van uitbuiting van arbeidsmigranten. De drie andere gemeenten zijn van mening dat het experiment *wel* bijdraagt aan het voorkomen van uitbuiting van arbeidsmigranten.
- Drie gemeenten vinden dat het bijhouden van tijdelijke verblijfsadressen *niet* bijdraagt aan het voorkomen dat ingeschrevenen uitkeringen of toeslagen mislopen. Tegenover twee gemeenten die de bijdrage *wel* zien.
- Vier gemeenten vinden dat het bijhouden van tijdelijke verblijfsadressen *niet* bijdraagt aan het voorkomen van fraude met uitkeringen of toeslagen. Een gemeente vindt dit *wel*.
- De meningen zijn verdeeld over de bijdrage van het experiment aan het geven van ondersteuning aan arbeidsmigranten of het gezin. Twee gemeenten zijn het hiermee oneens. Drie gemeenten vinden *wel* dat het bijhouden van tijdelijke verblijfsadressen hieraan bijdraagt.
- Opnieuw zijn twee gemeenten van mening dat het bijhouden van tijdelijke verblijfsadressen *niet* bijdraagt aan het verbeteren van toegang tot sociale voorzieningen, zoals gezondheidszorg en onderwijs. Drie gemeenten vinden *wel* dat het bijhouden bijdraagt hieraan.

Samenvattend zijn alle gemeenten het eens dat het bijhouden van tijdelijke verblijfsadressen bijdraagt aan het voorkomen van over bewoning. Over de andere baten zijn de opvattingen meer verdeeld. De meerderheid van de gemeenten vindt dat het bijhouden van tijdelijke verblijfsadressen bijdraagt aan: het voorkomen van overlast; het verbeteren van woon- en leefomstandigheden; het voorkomen van uitbuiting; het geven van ondersteuning en het geven van betere toegang tot sociale voorzieningen. De meerderheid van de gemeente ziet geen bijdrage aan: het voorkomen dat ingeschreven uitkeringen of toeslagen mislopen en het voorkomen van fraude met uitkeringen of toeslagen.

Maatschappelijke baten

Wettelijke taken waarvoor de gemeente de tijdelijke verblijfsadressen gebruikt

Gemeenten geven aan dat ze de informatie over tijdelijke verblijfsadressen voor uiteenlopende wettelijke taken gebruiken. De volgende zaken zijn in de vragenlijst genoemd, met tussenhaakjes de frequentie waarop de wettelijke taak is genoemd:

- Wet BRP, bijhoudingstaak (4)
- Handhaving, zoals overbewoning of illegale bewoning (2)
- Huisvestingswet (2)
- Omgevingswet, afgeven van omgevingsvergunningen, bijvoorbeeld bij toetsen op brandveiligheid (2)
- Woningwet (1)
- Arbeidsinspectie (1)
- Wet arbeid vreemdelingen (1)

Positie van arbeidsmigranten

Een belangrijk doel van het experiment is het verbeteren van de positie van niet-ingezetenen en in het bijzonder arbeidsmigranten. Naast de resultaten uit het vragenlijstonderzoek, is ook tijdens de interviews bij dit onderwerp stilgestaan. De gemeenten geven aan dat ze *niet overtuigd* zijn dat de positie van arbeidsmigranten als gevolg van het bijhouden van tijdelijke verblijfsadressen zal verbeteren. Je kan drie kanten op redeneren.

➤ *De positie van arbeidsmigranten zal verbeteren*

Als gevolg van het experiment worden arbeidsmigranten proactiever benaderd en geïnformeerd over hun rechten en plichten in Nederland. Ze kunnen makkelijker als ingezetene worden ingeschreven, ook als de werkgever dat eigenlijk niet wil. Een vaste inschrijving legt de basis voor verschillende rechten en voorzieningen, zoals huurtoeslag, kinderopvangtoeslag en bijstand.

Daarnaast worden misstanden tegengegaan. Huisbezoeken geven een kijkje achter de voordeur. Daarin worden er ook andere zaken aangetroffen, zoals overbewoning en soms ondermijning (drugs, prostitutie). Hier worden geen officiële cijfers door gemeenten van bijgehouden, maar wel wordt opgemerkt dat door dit experiment deze zaken eerder aan het licht komen.

➤ *De positie van arbeidsmigranten kan verbeteren, mits het bijhouden van tijdelijke verblijfsadressen wordt gecombineerd met andere acties*

Gemeenten stellen dat een kloppende registratie en informatie over hun verblijfsadressen randvoorwaardelijk is om beleid voor arbeidsmigranten te maken. Verschillende gemeenten hebben aangegeven dat ze als gevolg van het experiment beter in staat zijn om aan zulk beleid te werken, maar concrete en tastbare resultaten blijven (nog) vaak uit. Bovendien is er in de ogen van gemeenten aanvullende landelijke regelgeving nodig om echt stappen te zetten, bijvoorbeeld rondom de regulering van uitzendbureaus en het sanctioneren van malafide partijen.

➤ *De positie van arbeidsmigranten zal verslechteren*

Gemeenten vragen zich ook af of arbeidsmigranten met dit experiment op korte termijn geholpen zijn. Het is denkbaar dat gemeenten beleid maken dat in de basis niet ten gunste komt van mensen met een tijdelijk verblijfsadres. Denk bijvoorbeeld aan beleid dat verkamering moet tegengaan, woonbeleid dat voorrang geeft aan ingezetenen uit de eigen gemeente om aan een woning te komen of woningen die alleen bewoond mogen worden door gezinnen. Doordat het experiment meer inzicht geeft op locaties van tijdelijke verblijfsadressen kan zulk beleid dat tegen de belangen van niet-ingezetenen met een tijdelijk verblijfsadres ingaat, effectiever worden gemaakt en uitgevoerd. Een voorbeeld hiervan is Horst aan de Maas waarbij de informatie over tijdelijke verblijfsadressen wordt benut voor het aanvullen van een dashboard met adressen met een vergunning om arbeidsmigranten te huisvesten. De gemeente streeft ernaar om niet te veel locaties te concentreren, om plaatselijke overlast te voorkomen. Bij het beoordelen van toekomstige vergunningaanvragen voor nieuwe locaties om arbeidsmigranten te huisvesten, wil de gemeente de informatie van tijdelijke verblijfsadressen gaan meewegen. Ze kijken daarbij naar de 'bezettingsgraad' en naar zaken als afstand tot voorzieningen. Effectief zou dit ertoe kunnen leiden dat er minder vergunningen worden afgegeven voor nieuwe locaties op plekken waar al veel tijdelijke verblijfsadressen met niet-ingezetenen bekend zijn. Dit maakt het voor arbeidsmigranten moeilijker om passende huisvesting te vinden.

Beantwoording onderzoeksvraag 2

In hoeverre wordt de doelstelling van het experiment behaald?

De verwachting is dat de opgave van gegevens over het tijdelijk verblijfsadres door de als abo aangewezen colleges ertoe leidt dat er:

- meer tijdelijke verblijfsadressen zullen worden geregistreerd
 - Het totaal aantal geregistreerde tijdelijke verblijfsadressen zal als gevolg van dit experiment teruglopen, doordat er veel einddatums worden doorgegeven. Weliswaar zijn er situaties waarin de gemeente tijdens controles informatie vergaart over nieuwe tijdelijke verblijfsadressen van niet-ingezetenen of tijdelijke verblijfsadressen kunnen registreren van niet-ingezetenen die dit nooit eerder hebben geregistreerd (zogenoeten 'eerste opname'), maar dit weegt niet op tegen het aantal gevallen waarin de persoon niet langer verblijft op het opgegeven tijdelijke verblijfsadres. In die gevallen doet de gemeente een opgave van wijziging met einddatum. In totaliteit zal het aantal tijdelijke verblijfsadressen dus teruglopen, maar de kwaliteit van de geregistreerde tijdelijke verblijfsadressen neemt wel toe.
- de kwaliteit van tijdelijk verblijfsadressen verbetert, doordat adresgegevens kunnen worden geactualiseerd door de aangewezen colleges
 - Van de adressen die de gemeente controleert geldt over het algemeen dat de feitelijke bewoning niet meer overeenkomt met de registratie. Daarbij geldt hoe ouder het geregistreerde tijdelijke verblijfsadres, hoe kleiner de kans dat een persoon nog op dat tijdelijke verblijfsadres woont. In de meeste gevallen geeft de gemeente dus een einddatum door. Daarmee wordt de registratie van tijdelijke verblijfsadressen enigszins opgeschoond en gaat de kwaliteit dus omhoog. Gemeenten slagen niet vaak in de taak om de tijdelijke verblijfsadressen te actualiseren. Vaak is onbekend waar een persoon naartoe is verhuisd of dat de persoon is teruggekeerd naar het land van herkomst. Bovendien, zo geven gemeenten aan, slagen ze er amper in om de tijdelijke verblijfsadressen effectief bij te houden of te actualiseren. Het gaat in de meeste gevallen om een verouderd en zeer vluchtig gegeven.
- de positie van niet-ingezetenen (arbeidsmigranten) verbetert. Dat wil zeggen of zij gemakkelijker gebruik kunnen maken van voorzieningen en beter aanspraak kunnen maken op rechten.
 - Het is niet met zekerheid te zeggen dat de positie van niet-ingezetenen (arbeidsmigranten) als gevolg van het bijhouden van tijdelijke verblijfsadressen zal verbeteren. Een toelichting hierop staat op pagina 26.

Onderzoeksvraag 3

In hoeverre wegen de uitvoeringslasten op tegen de effecten/baten van het experiment? **(Afweging)**

De derde onderzoeksvraag bestaat uit acht deelvragen:

1. Wat zijn de directe baten voor gemeenten van het bijhouden van het tijdelijk verblijfsadres?
2. Welke eventuele vervolgacties treffen gemeenten als gevolg van het bijhouden van het tijdelijk verblijfsadres?
3. Wat zijn de opbrengsten van het experiment in de ogen van gemeenten?
4. In hoeverre nemen de inschrijvingen van niet-ingezetenen als ingezetenen toe?
(Deze vraag kan op dit moment niet kwantitatief beantwoord worden vanwege het niet tijdig ontvangen van de noodzakelijke data)
5. Wat zijn de uitvoeringslasten voor gemeenten bij het bijhouden van het tijdelijk verblijfsadres?
6. Zijn gemeenten van mening dat de uitvoeringslasten opwegen tegen de baten?
7. In hoeverre slagen gemeenten erin om het tijdelijk verblijfsadres bij te houden en actueel te houden? Waar lopen gemeenten tegenaan?

Directe baten voor gemeenten

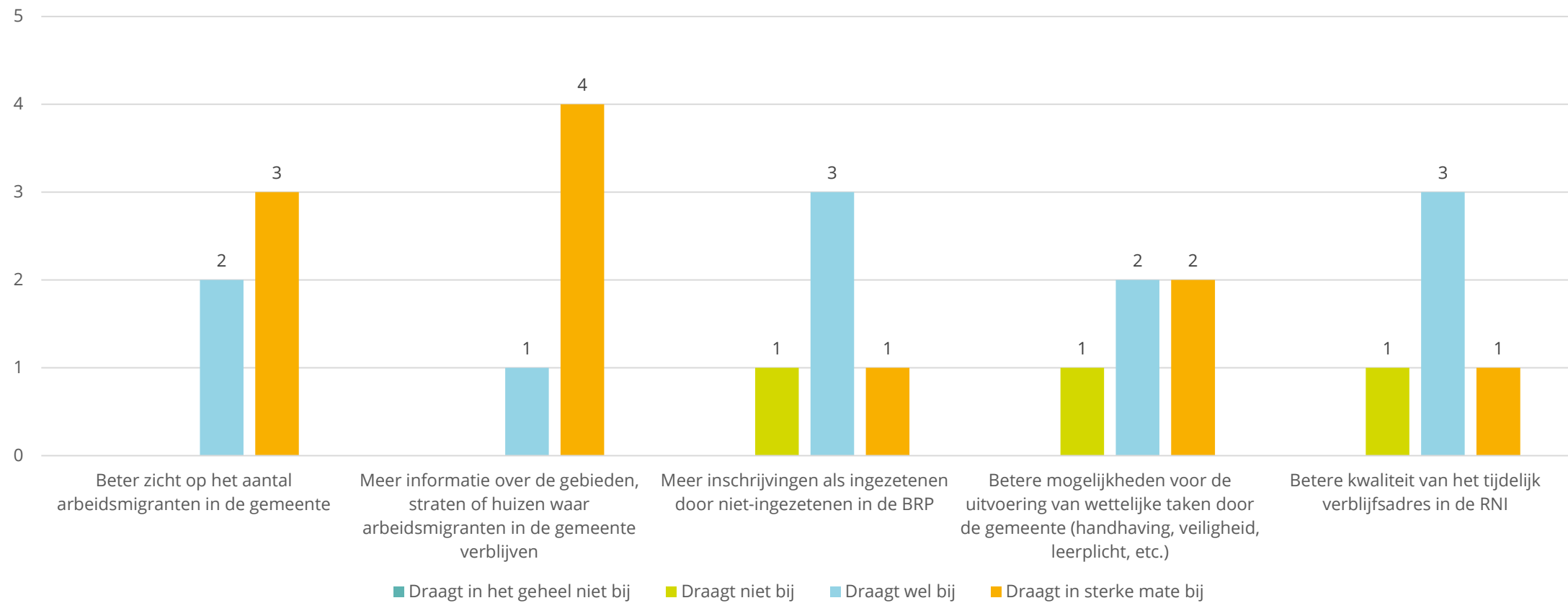
Gemeenten zijn gevraagd naar directe baten van het bijhouden van het tijdelijk verblijfsadres. Op de volgende pagina staan de antwoorden weergegeven. Hieronder wordt een samenvatting gegeven:

- Alle gemeenten zijn van mening dat het bijhouden van het tijdelijk verblijfsadres bijdraagt aan beter zicht op het aantal arbeidsmigranten in de gemeente. Twee gemeenten vinden dat het bijdraagt en drie gemeenten zijn van mening dat het in sterke mate bijdraagt.
- Ook zijn alle gemeenten van mening dat het bijhouden van het tijdelijk verblijfsadres bijdraagt aan meer informatie over de gebieden, straten of huizen waar de arbeidsmigranten verblijven.
- Over de stelling dat het bijhouden van tijdelijk verblijfsadressen bijdraagt aan meer inschrijvingen als ingezetenen in de BRP door niet-ingezetenen, zijn de meningen verdeeld. Een gemeente is van mening dat het bijhouden *niet* bijdraagt aan meer inschrijvingen van ingezetenen in de BRP die eerder als niet-ingezetenen in de RNI stonden. De andere vier zien wel de bijdrage.
- Daarnaast zijn de meningen verdeeld over de bijdrage van het bijhouden van het tijdelijk verblijfsadres aan betere mogelijkheden voor de uitvoering van wettelijk taken door de gemeente. Denk hierbij aan handhaving, veiligheid en leerplicht. Een gemeente denkt dat het *niet* bijdraagt de andere vier *wel*.
- Tevens geldt dat er een gemeente is die vindt dat het bijhouden van tijdelijk verblijfsadressen *niet* bijdraagt aan betere kwaliteit van het tijdelijk verblijfsadres in de RNI. De andere vier gemeenten vinden dat het bijhouden *wel* bijdraagt aan betere kwaliteit.

Hieruit kan worden geconcludeerd dat alle gemeenten van mening zijn dat het bijhouden van tijdelijke verblijfsadressen bijdraagt aan beter zicht op het aantal arbeidsmigranten in de gemeente en meer informatie over de gebieden, straten of huizen waar arbeidsmigranten verblijven.

Wat zijn de directe baten voor gemeenten van het bijhouden van het tijdelijk verblijfsadres?

In welke mate bent u van mening dat het bijhouden van tijdelijke verblijfsadressen bijdraagt aan de volgende effecten voor de gemeente:

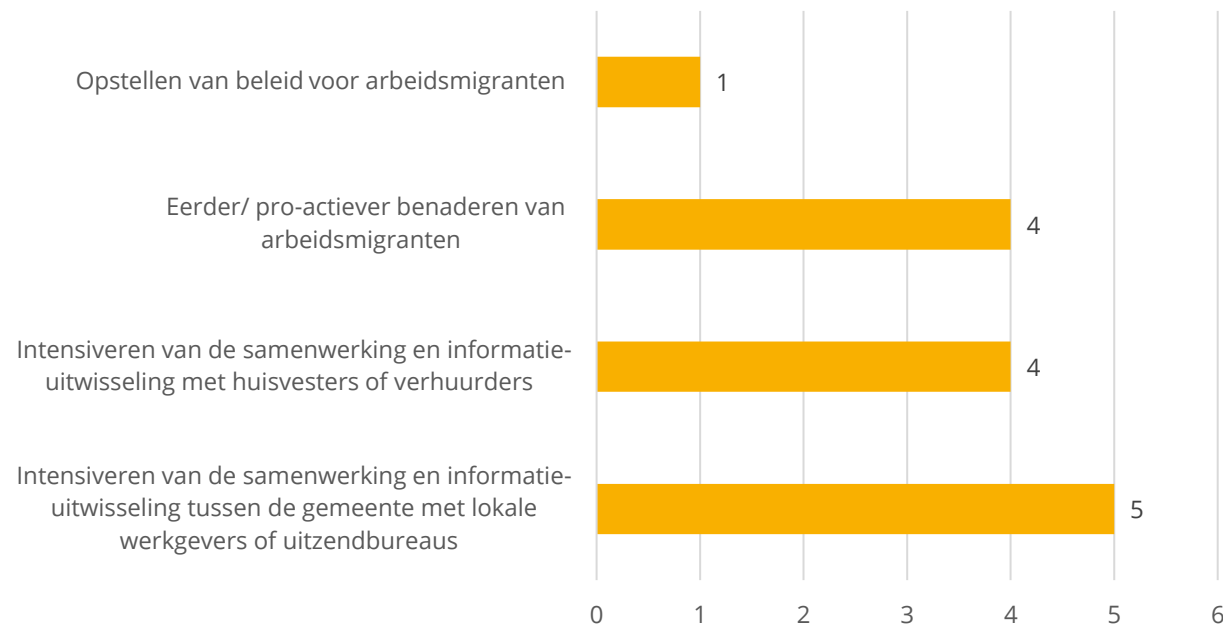
Vervolgacties volgend op het bijhouden van tijdelijk verblijfsadressen

De meest voorkomende acties die gemeenten treffen als gevolg van het bijhouden van het tijdelijk verblijfsadres zijn:

- Intensiveren van de samenwerking en informatie-uitwisseling tussen de gemeente met lokale werkgevers of uitzendbureaus.
- Intensiveren van de samenwerking en informatie-uitwisseling met huisvesters of verhuurders
- Eerder/ pro-actiever benaderen van arbeidsmigranten

Slechts één gemeente geeft aan dat ze bezig zijn met het opstellen van beleid voor arbeidsmigranten.

Welke mogelijke acties treft uw gemeente als gevolg van het bijhouden van het tijdelijk verblijfsadres?

Opbrengsten van het experiment in de ogen van gemeenten

Naast dat de vragenlijst zich toespitste op baten en opbrengsten, is hier ook tijdens de interviews nadrukkelijk naar geïnformeerd. Alle gemeenten noemen steevast als belangrijkste meerwaarde dat ze een beter zicht ontwikkelen waar mensen uit de RNI verblijven en via welk uitzendbureau ze werken. Met name voor gemeenten met grote (vergunde) locaties met niet-ingezetenen geeft dit inzicht in waar naast deze locaties nog meer mensen verblijven. Het komt ook voor dat hiermee panden worden gevonden die volgens de eigen administratie van de gemeente leeg zouden staan terwijl er toch mensen verblijven.

Naast dat het bijhouden van tijdelijke verblijfsadressen dus informatief voor de gemeente is, worden er in wisselende mate opbrengsten genoemd als:

- **Betere samenwerking met verhuurders, werkgevers en uitzendbureaus** waarin bijvoorbeeld afspraken worden gemaakt over adequate huisvesting en inschrijvingen in de BRP. Alle gemeenten streven wel naar dit soort samenwerking en afspraken, maar ervaren het knelpunt dat ze niet weten welke gegevens ze wettelijk gezien wel of niet mogen delen. Daarnaast zijn lang niet alle partijen bereid om met de gemeente samen te werken en afspraken te maken. Gemeenten zijn hiervoor ook afhankelijk van de goede bedoelingen van deze partijen.
- **Betere samenwerking binnen gemeenten** tussen afdelingen zoals burgerzaken, toezicht en handhaving, ruimtelijke ordening, openbare orde en veiligheid, etc. Het experiment draagt bij aan domeinoverstijgend samenwerken binnen de ambtelijke organisatie.

Inschrijvingen van niet-ingezetenen tot ingezetenen

In de vragenlijst zijn gemeenten gevraagd of het bijhouden van tijdelijke verblijfsadressen leidt tot meer inschrijvingen van niet-ingezetenen tot ingezetenen in de BRP. Samenvattend geven gemeenten aan dat tot nu toe niet of slechts enkele malen is voorgekomen dat een niet-ingezetene zich inschrijft als ingezetene. De door gemeenten gegeven antwoorden staan hieronder. Het is niet mogelijk een kwantitatieve onderbouwing te geven, omdat we deze data nog niet van RvIG hebben ontvangen.

Het is tot nu toe nog maar enkele malen voorgekomen dat er na controle inschrijving in de BRP volgde. Het merendeel is vertrokken met bestemming onbekend.

Nee, op dit moment niet omdat deze personen nog niet worden aangeschreven.

Nee, veel niet-ingezetenen zien de noodzaak niet of zijn bang voor de werkgever, of weten niet precies wat de regels (rechten & plichten) zijn.

Veel zijn arbeidsmigranten. Zij werken en leven vaak samen. Zij zijn niet altijd op de hoogte van de wet- en regelgeving in Nederland. Wanneer wij hen aantreffen bij een huisbezoek en vertellen dat zij zich moeten inschrijven (na 4 maanden) bedanken zij ons voor de informatie of gaan wij over op een ambtshalve inschrijving.

Ja, maar niet extreem veel. Arbeidsmigranten zijn vaak alweer vertrokken van het adres.

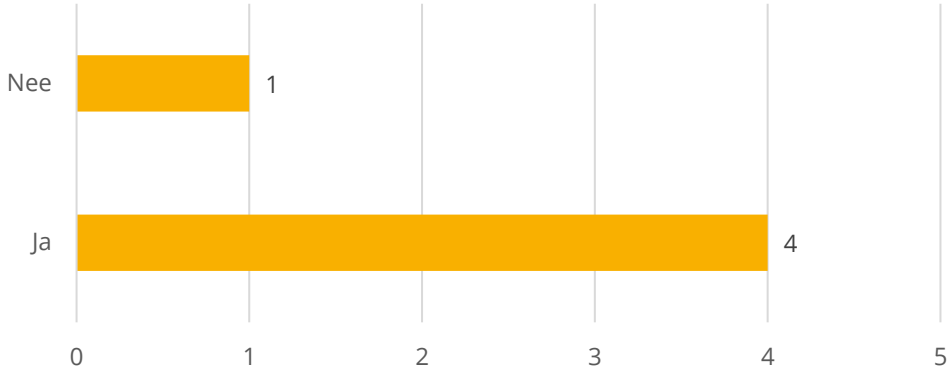
Uitvoeringslasten van het bijhouden van het tijdelijk verblijfsadres

Gemeenten krijgen een vergoeding van 500.000 euro voor vier jaar voor deelname aan het experiment. Gemeenten zijn gevraagd of deze vergoeding voldoende is voor de uitvoering van het experiment. Vier gemeenten geven aan dat dit voldoende is, maar geven nog wel enkele kanttekeningen.

De gemeenten die "ja" hebben geantwoord, nuanceren dit in hun toelichting. Zo geeft een van de gemeenten aan dat het nog te vroeg in het experiment is om dit te bepalen. Een andere gemeente geeft aan dat het op dit moment voldoende is. Nog een andere gemeente geeft aan graag rechtstreeks in de BRP te willen werken, met het oog op efficiëntie. Een vierde gemeente legt uit ze met de inzet van 1 fte al "flinke stappen" hebben kunnen zetten. De gemeente denkt niet dat de inzet voldoende is om het tijdelijke verblijfsadres ook daadwerkelijk actueel te kunnen houden. Ze geven aan dat de middelen voor de inzet van systemen/ICT nog ongebruikt zijn, waardoor nog onbekend is op dit voldoende is.

Tot slot geeft een van de gemeenten aan dat de investeringen voor het afleggen van huisbezoeken, het voeren van de administratie en voor de ICT niet opwegen tegen de vergoeding.

Is de betaalde vergoeding (500.000 euro voor 4 jaar) voor deelname aan het experiment vanuit BZK voor uw gemeente voldoende om het bijhouden van tijdelijke verblijfsadressen op een goede manier uit te voeren?

Mate waarin de uitvoeringslasten opwegen tegen de baten

Twee gemeenten zijn van mening dat de uitvoeringslasten opwegen tegen de baten. Een van deze gemeenten licht toe dat het tijdelijk verblijfsadres zorgt voor een totaal beeld wat er op een adres speelt en dat het vanwege deze reden zeker van meerwaarde is. De betreffende gemeente betwijfelt of het tijdelijk verblijfsadres actueel gehouden kan worden.

Daarnaast zijn drie gemeenten van mening dat de uitvoeringslasten misschien opwegen tegen de baten. Een van de gemeenten stelt dat het nog te vroeg is om hier een oordeel over te hebben.

Bijhouden en actueel houden van het tijdelijk verblijfsadres (1)

Het opschonen en actueel houden van de lijst met tijdelijke verblijfsadressen is bijna onbegonnen werk, zo geven alle gemeenten aan. Er is een gemeente, Horst aan de Maas, die dit actief probeert en nastreeft, maar ondanks de inzet van een persoon met uitsluitend de bijhoudingstaak, hier bijna niet in slaagt. Het aantal tijdelijke verblijfsadressen neemt door actieve inspanning af, maar het aantal mensen op de lijst niet zozeer. Andere gemeenten hebben aangegeven niet langer te streven naar het actueel houden van de lijst, omdat de meeste adresgegevens allang verouderd zijn. Een poging tot actief opschonen en actualiseren is daarmee geen effectieve besteding van tijd.

In verreweg de meeste gevallen, zo is de indruk van gemeenten, woont de niet-ingezetene niet langer op het opgegeven tijdelijke verblijfsadres op het moment van inschrijving in de RNI. Schiedam schat dat in slechts 30% van de huisbezoeken de persoon nog op het adres woont. Aalsmeer schat dat het soms maar om 10% gaat. Het is een zeer **vluchtig en onbetrouwbaar gegeven**, zo wordt gezegd. De meeste mensen zijn vertrokken, zonder dat duidelijk is waar naartoe. Dit kan binnen dezelfde gemeente zijn, naar een andere gemeente of terug naar het land van herkomst. Voor alle gevallen is het voor de gemeente erg moeilijk om te achterhalen waar ze naartoe zijn gegaan. Meestal komen ze dit alleen te weten doordat (oud)-huisgenoten nog wat konden vertellen of omdat de werkgever weet waar iemand naartoe is gegaan. Dit zorgt ervoor dat verreweg de meeste opgaven van wijzigingen einddatums betreffen. In een klein aantal gevallen lukt het om een nieuw tijdelijk verblijfsadres door te geven.

Gemeenten ervaren diverse knelpunten bij het bijhouden van tijdelijke verblijfsadressen. Deze worden op de pagina hierna behandeld.

Bijhouden en actueel houden van het tijdelijk verblijfsadres (2)

Knelpunten bij uitvoering van de bijhoudingstaak van tijdelijke verblijfsadressen:

- De bijhoudingstaak wordt bemoeilijkt omdat gemeenten geen actueel overzicht hebben van de tijdelijke verblijfsadressen in hun burgerzakensysteem. De lijst die gemeenten nu maandelijks ontvangen geven hun een achterhaald beeld, omdat de (nieuwste) gegevens al enkele weken oud kunnen zijn. En het zorgt voor een versnipperde aanpak waar het bijhouden van de tijdelijke verblijfsadressen veelal een aparte aanpak vergt terwijl gemeenten het veel liever zouden combineren met andere adresbezoeken, adresonderzoeken of handhavingstaken.
- De huidige werkwijze met een Excel-lijst vergt veel handwerk. Het meeste handwerk is het uitpluizen en selecteren van de adressen op de lijst die de gemeente wil controleren, omdat de adressen tijdens een vooronderzoek bijvoorbeeld moeten worden vergeleken met de BRP, bestaande adresonderzoeken, informatie van huisvesters, leegstandregister, nachtregister, kadaster, etc. Dit is arbeidsintensief.
- Een andere beperkende factor in de huidige opzet van het experiment is dat niet-ingezetenen niet verplicht zijn om bij een RNI-loket een tijdelijk verblijfsadres op te geven. En iedere willekeurige locatie kunnen noemen, zoals een sportschool of winkel. Er wordt aan de balie geen controle gedaan of dit redelijkerwijs zou kunnen kloppen. Dit betekent dat de gemeente nog steeds geen beeld heeft van alle niet-ingezetenen in hun gemeente, en dit leidt er bovendien toe dat er soms adressen worden opgegeven die niet kloppen of waar nooit een niet-ingezetene heeft gewoond.
- De huidige aanpak werkt niet goed voor arbeidsmigranten die na verloop van tijd weer terugkeren naar Nederland, bijvoorbeeld voor seizoensarbeid. Deze mensen beschikken al over een Burgerservicenummer en hoeven dus niet langs een RNI-loket. De gemeente heeft vervolgens geen zicht op waar deze mensen verblijven.

Bijhouden en actueel houden van het tijdelijk verblijfsadres (3)

Overige observaties

- Een ongewenst neveneffect van dit experiment zou een verdere vervuiling van de BRP met ingezetenen kunnen zijn. Gemeenten, zoals Schiedam, Hollands Kroon en Aalsmeer, die zich inzetten om niet-ingezetenen die langer dan 4 maanden in Nederland verblijven in te schrijven als ingezetene (al dan niet ambtshalve), geven toe dat het allerm minst zeker is dat deze mensen lang in Nederland zullen verblijven. Het is goed denkbaar dat deze ingeschreven arbeidsmigranten na verloop van tijd weer terugkeren naar het land van herkomst. Ze schrijven zich daarbij in de regel niet uit, ondanks oproepen daartoe van de gemeente. De gemeente Schiedam ziet dit terug in hun onderzoek naar personen met de status 'vertrokken onbekend waarheen' (VOW). Horst aan de Maas geeft aan dat ze niet overgaan op ambtshalve inschrijvingen om dit te voorkomen.
- De gemeenten denken dat zij alleen er niet in zullen slagen om het tijdelijk verblijfsadres actueel te houden. Ook huisvesters en niet-ingezetenen zullen ook moeten bijdragen als het doel blijft om tijdelijke verblijfsadressen te gaan bijhouden. Door gemeenten wordt er met veel interesse uitgezien naar de mogelijkheid die arbeidsmigranten straks krijgen om digitaal een tijdelijk verblijfsadres door te geven. Er zijn ook gemeenten die eigen oplossingen ontwikkelen, zoals dit in Hollands Kroon gebeurt, waar een digitaal platform wordt ontwikkeld voor arbeidsmigranten en werkgevers die het makkelijker moet maken om adresgegevens actueel te houden.

Beantwoording onderzoeksvraag 3

In hoeverre wegen de uitvoeringslasten op tegen de effecten/baten van het experiment?

De belangrijkste uitvoeringslasten voor gemeenten liggen besloten in het controleren van de tijdelijke verblijfsadressen en het doorgeven van wijzigingen. Omdat het bijhouden van deze gegevens een taakverzwaring betreft, hebben gemeenten in totaal 500.000 euro gekregen om deze uitvoeringslasten op te vangen. Vier van de vijf gemeenten vindt deze toelage voldoende om de bijhoudingstaak in te vullen.

Alle gemeenten noemen steevast als belangrijkste meerwaarde van het experiment dat ze een beter zicht ontwikkelen waar mensen uit de RNI verblijven en via welk uitzendbureau ze werken. Andere effecten van het experiment zijn een betere samenwerking tussen gemeentelijke afdelingen en een toegenomen samenwerking met verhuurders, werkgevers en uitzendbureaus. Tot slot zorgt het bijhouden van tijdelijke verblijfsadressen voor betere mogelijkheden voor de uitvoering van wettelijke taken.

Gemeenten zijn sceptischer over de mate waarin het tijdelijk verblijfsadres effectief kan worden bijgehouden en actueel gehouden kan worden. De indruk bestaat dat het tijdelijk verblijfsadres een zeer vluchtig en onbetrouwbaar gegeven is. De meeste personen zijn vertrokken, zonder dat duidelijk is waar naartoe. Dit kan binnen dezelfde gemeente zijn, naar een andere gemeente of terug naar het land van herkomst. In alle gevallen is het voor de gemeente erg moeilijk om te achterhalen waar ze naartoe zijn gegaan.

Of de uitvoeringslasten opwegen tegen de effecten en baten is nog niet duidelijk. Drie van de vijf gemeenten geven in de vragenlijst 'misschien' aan. In de toelichting wordt gesteld dat het nog te vroeg is om deze vraag te beantwoorden.